

บทที่ 6

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องปัจจัยแห่งความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น (ศึกษาเฉพาะกรณีหนังสือพิมพ์ศรีราชา) สามารถนำผลการวิจัยทั้งหมดมาสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ศรีราชา

หนังสือพิมพ์ศรีราชายังมีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ในการนำเสนอข่าวสารของตัวเองอย่างชัดเจน และมีความชัดเจนในการกำหนดวาระข่าวสารที่ต้องการที่จะทำหน้าที่เป็นสื่อท้องถิ่นของศรีราชาโดยเฉพาะ อีกทั้งกลุ่มผู้อ่านยังมีความเห็นว่าหนังสือพิมพ์ศรีราชาเป็นเสมือนศูนย์รวมข่าวของเมืองศรีราชาอีกด้วย

ซึ่งผลวิจัยในเชิงปริมาณที่ได้จากการวัดจำนวนเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ศรีราชาจำนวน 97 ฉบับ สามารถยืนยันถึงการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ศรีราชาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผลการวิจัยสรุปได้ว่าหนังสือพิมพ์ศรีราชานำเสนอเนื้อหาอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นศรีราชาในปริมาณที่น้อยมาก

ด้านการจัดลำดับวาระข่าวนั้น หนังสือพิมพ์ศรีราชาได้มีการปรับเปลี่ยนการจัดลำดับวาระข่าวสาร จากในอดีตที่หนังสือพิมพ์ศรีราชามีการนำเสนอข่าวอาชญากรรมมากกว่าข่าวอื่นเป็นอันดับต้น ๆ ในปัจจุบันหนังสือพิมพ์ศรีราชาจึงมีการปรับเปลี่ยนการจัดลำดับความสำคัญของข่าวสาร โดยให้ความสำคัญในเรื่องการเมืองท้องถิ่นศรีราชามากที่สุด

ในด้านการจัดลำดับความสำคัญของข่าวนั้น หนังสือพิมพ์ศรีราชายังให้ความสำคัญกับปัญหาในท้องถิ่น เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านในเขตศรีราชา

หนังสือพิมพ์ศรีราชามักจะนำเสนอข่าวสารในแบบสืบสวนสอบสวน เพื่อเป็นการปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ศรีราชายังได้มีการกำหนดกรอบจริยธรรมในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนท้องถิ่นเอาไว้ให้ยึดถือปฏิบัติ

ส่วนในเรื่องของบุคลากรของหนังสือพิมพ์ศรีราชานั้น มีความจำเป็นที่ต้องสวมนวมกบไปที่ 3 คือต้องมีอาชีพอื่น ๆ มาเสริม ทั้งนี้เพราะการดำเนินธุรกิจของหนังสือพิมพ์ศรีราชานั้นอยู่ในสภาวะที่พอมีกำไรไม่ขาดทุนเท่านั้น แต่กำไรดังกล่าวไม่พอที่จะมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ศรีราชา

การเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองของจังหวัดชลบุรี เป็นสาเหตุหนึ่งของการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ศรีราชา จึงส่งผลให้หนังสือพิมพ์ศรีราชาต้องมีการปรับตัวในการทำงาน เพื่อให้กลุ่มการเมืองเหล่านั้น เห็นว่าหนังสือพิมพ์ศรีราชาไม่ได้เป็นฝ่ายตรงข้าม จากเดิมที่ไม่เคยลงข่าวประชาสัมพันธ์กับกลุ่มอิทธิพลเลย มาวันนี้จำเป็นต้องมีการลงข่าวกลุ่มอิทธิพลเหล่านั้นบ้างเพื่อเป็นการผูกมิตร

อีกสาเหตุที่หนังสือพิมพ์ศรีราชาต้องปรับเปลี่ยนการทำงาน หันไปผูกมิตรกับกลุ่มคนเหล่านั้นบ้าง เพื่อที่จะต้องการสร้างแหล่งข่าวทางด้านการเมืองท้องถิ่นในเชิงลึกมานำเสนอต่อผู้อ่าน

ซึ่งถ้าหากหนังสือพิมพ์ศรีราชาไม่มีการปรับตัวในการทำงานแล้ว กลุ่มการเมืองอาจใช้อำนาจบีบบังคับ หรือกลั่นแกล้งผู้สนับสนุนหนังสือพิมพ์ศรีราชา ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่อาจอยู่รอดได้ อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์ศรีราชาต้องมีการปรับแนวทางหรือวิธีการทำงาน คือการที่ต้องถูกฟ้องร้องทางกฎหมายจากการเสนอข่าว หนังสือพิมพ์ศรีราชามีประสบการณ์ถูกฟ้องร้องปัจจุบันหากมีการนำเสนอข่าวในลักษณะการเปิดโปงความไม่ชอบมาพากล หนังสือพิมพ์ศรีราชาจะจัดพื้นที่ให้อีกฝ่ายหนึ่งได้ชี้แจงด้วย ทั้งนี้ เพราะลดการเสียเวลาในการไปศาล

ดังนั้น ความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ศรีราชานั้น เป็นความอยู่รอดจากการที่หนังสือพิมพ์ศรีราชาต้องปรับตัวให้เข้ากับการทำงานในระบบการเมืองที่ผูกขาด แตกต่างกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับอื่น ๆ ที่ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดจากการที่ยอดขายไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

ส่วนประเด็นในเรื่องของเศรษฐกิจนี้ ศรีราชามีความได้เปรียบเพราะเป็นเมืองความเจริญทางเศรษฐกิจในระดับที่สูงมากของภาคตะวันออก ทำให้มีผู้สนับสนุนจากภาคเอกชนจำนวนมาก โดยเฉลี่ยประมาณ 5 หน้า ต่อ 1 ฉบับ ซึ่งเงินสนับสนุนจากภาคเอกชนนี้ทำให้หนังสือพิมพ์ศรีราชาสามารถดำเนินกิจการมาได้มากกว่า 30 ปี

สำหรับสื่อส่วนกลางที่ประชาชนในเขตศรีราชาสามารถเปิดรับได้นั้น ก็เห็นได้ชัดเจนว่าไม่มีพื้นที่มากเพียงพอที่จะนำเสนอข่าวสารของท้องถิ่นศรีราชาได้ทั้งหมด ส่วนสื่ออื่น ๆ ในท้องถิ่นนั้น แม้จะมีความได้เปรียบหนังสือพิมพ์ศรีราชาในเรื่องของความถี่ในการนำเสนอ แต่เน้นไปในเรื่องของความบันเทิงและการโฆษณาประชาสัมพันธ์เท่านั้น ซึ่งแตกต่างกับการกำหนดบทบาทของหนังสือพิมพ์ศรีราชาอย่างชัดเจน

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้อ่าน

ในสายตาของกลุ่มผู้อ่านนั้น ให้เหตุผลหลักในการเปิดรับหนังสือพิมพ์ศรีราชาเพราะว่า มีการนำเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นศรีราชา โดยเฉพาะกลุ่มผู้อ่านยอมรับการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ศรีราชาว่า ในเรื่องของการนำเสนอข่าวความเคลื่อนไหวทางการเมืองท้องถิ่น ว่าหนังสือพิมพ์ศรีราชามีแหล่งข่าวในเรื่องของการเมืองท้องถิ่นศรีราชาดีมาก ซึ่งส่งผลให้ข่าวสารในหน้าหนังสือพิมพ์ศรีราชานั้นมีความน่าเชื่อถือ และความแม่นยำสูง อีกทั้งกลุ่มผู้อ่านยังมีความเห็นว่าหนังสือพิมพ์ศรีราชาเป็นเสมือนศูนย์รวมข่าวของเมืองศรีราชาอีกด้วย นอกจากนี้ภาพของหนังสือพิมพ์ศรีราชา เป็นภาพของหนังสือพิมพ์ที่ปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน เสนอข่าวเพียงข้างประชาชน อย่างไม่เปลี่ยนแปลง ผู้อ่านยังมีความเห็นว่าหนังสือพิมพ์ศรีราชาเป็นเสมือนศูนย์รวมข่าวของเมืองศรีราชาอีกด้วย ซึ่งทำให้กลุ่มผู้อ่านจำนวนหนึ่งรู้สึกว่ หนังสือพิมพ์ศรีราชาไม่ได้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น แต่เป็นภาพลักษณ์ของผู้รักษาผลประโยชน์ของประชาชน เป็นเสมือนผู้ทำหน้าที่ฝ่ายค้านขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ

ส่วนสื่ออื่น ๆ ในท้องถิ่นนั้น กลุ่มผู้อ่านยอมรับว่า มักจะเน้นการทำหน้าที่ไปในเรื่องของความบันเทิง และการโฆษณาสินค้า ซึ่งแตกต่างกับการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ศรีราชาอย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เหตุผลในการเปิดรับสื่ออื่นๆ ในท้องถิ่น เพื่อต้องการความบันเทิงเท่านั้น ซึ่งแตกต่างออกไปกับเหตุผลหลักในการเปิดรับหนังสือพิมพ์ศรีราชา

อภิปรายผล

หนังสือพิมพ์ศรีราชา เป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีขนาดแทบลอยด์ พิมพ์ 2 สี จัดหน้าด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีจำนวนหน้าประมาณ 16 -24 หน้า มีความถี่ในการออกจำหน่ายอย่างสม่ำเสมอ โดยออกจำหน่ายเป็นรายลือตเตอร์ เดือนละ 2 ครั้ง ซึ่งการออกจำหน่ายอย่างสม่ำเสมอ นั้น ส่งผลทำให้หนังสือพิมพ์ศรีราชาสามารถสร้างฐานผู้อ่านของตัวเองได้

นอกจากนั้น หนังสือพิมพ์ศรีราชายังมีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ในการนำเสนอข่าวสารของตัวเองอย่างชัดเจน และมีความชัดเจนในการกำหนดวาระข่าวสารที่ต้องการที่จะทำหน้าที่เป็นสื่อท้องถิ่นของศรีราชาโดยเฉพาะ ดังที่ได้แสดงเอาไว้ในบทนำของหนังสือพิมพ์ศรีราชาฉบับแรก ซึ่งการมีเจตจำนงในการทำหน้าที่เป็นสื่อของท้องถิ่นศรีราชา ซึ่งได้สอดคล้องกับความต้องการในการเปิดรับหนังสือพิมพ์ศรีราชาของกลุ่มผู้อ่าน ซึ่งส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นเอาไว้ว่า สาเหตุที่เลือกอ่านหนังสือพิมพ์ศรีราชานั้น เพราะต้องการติดตามข่าวสารในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นข่าวการเมือง

ท้องถิ่น ชาวกีฬา และความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของท้องถิ่น อีกทั้งกลุ่มผู้อ่านยังมีความเห็นว่าหนังสือพิมพ์ศรีราชาเป็นเสมือนศูนย์รวมข่าวของเมืองศรีราชาอีกด้วย

ซึ่งผลวิจัยในเชิงปริมาณที่ได้จากการวัดจำนวนเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ศรีราชา จำนวน 97 ฉบับ สามารถยืนยันถึงการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ศรีราชาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผลการวิจัยสรุปได้ว่าหนังสือพิมพ์ศรีราชานำเสนอเนื้อหาอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นศรีราชาในปริมาณที่น้อยมาก

ด้านการจัดลำดับวาระข่าวสารนั้น หนังสือพิมพ์ศรีราชาได้มีการปรับเปลี่ยนการจัดลำดับวาระข่าวสาร จากในอดีตที่หนังสือพิมพ์ศรีราชามีการนำเสนอข่าวอาชญากรรมมากกว่าข่าวอื่นเป็นอันดับต้น ๆ แต่เนื่องด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการทำงานของสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ หรือแม้แต่เคเบิลทีวีในท้องถิ่น ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ศรีราชาไม่อาจที่จะก้าวตามเทคโนโลยีเหล่านั้นได้ทันสื่ออื่น ๆ หากหนังสือพิมพ์ศรีราชายังคงให้ความสำคัญกับข่าวอาชญากรรมมากเกินไปก็จะทำให้องค์ประกอบของข่าวในเรื่องของความสดหายไป ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของข่าวประเภทนี้

ดังนั้นหนังสือพิมพ์ศรีราชาจึงมีการปรับเปลี่ยนการจัดลำดับความสำคัญของข่าวสาร ดังจะเห็นได้จากข่าวหน้า 1 ที่หนังสือพิมพ์ศรีราชานำเสนอในปัจจุบันนั้น หนังสือพิมพ์ศรีราชาจะให้ความสำคัญในเรื่องการเมืองท้องถิ่นศรีราชามากที่สุด ซึ่งการจัดลำดับความสำคัญของข่าวสารของหนังสือพิมพ์ศรีราชาเช่นนี้ มีความสอดคล้องกับเหตุผลในการติดตามอ่านหนังสือพิมพ์ศรีราชาของกลุ่มผู้อ่านที่ต้องการรับทราบความเคลื่อนไหวทางการเมืองในท้องถิ่น

นอกจากนี้ กลุ่มผู้อ่านอีกจำนวนหนึ่งก็ยอมรับในการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ศรีราชาว่ามีแหล่งข่าวในเรื่องของการเมืองท้องถิ่นศรีราชาดีมาก ซึ่งส่งผลให้ข่าวสารในหน้าหนังสือพิมพ์ศรีราชานั้นมีความน่าเชื่อถือ และความแม่นยำสูง

นอกจากนั้น หนังสือพิมพ์ศรีราชามักจะนำเสนอข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนศรีราชา และข่าวที่เป็นการปกป้องผลประโยชน์ของคนศรีราชาเป็นหลัก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน เช่น ในช่วงที่เกิดภัยธรรมชาติจากคลื่นยักษ์ “สึนามิ” สื่อมวลชนทุกแขนงต่างให้ความสำคัญกับข่าวเรื่องสึนามิเป็นข่าวอันดับต้น ๆ แต่หนังสือพิมพ์ศรีราชากลับไม่ได้นำเสนอข่าวเรื่องสึนามิเลย แต่ได้เลือกที่จะเสนอข่าวหน้า 1 เรื่องที่ประชาชนในเขตศรีราชาบุกรุกทำลายกำแพงของกรมทางหลวงที่กีดขวางทางเข้าออกจนเป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นบ่อยครั้ง ซึ่งการเลือกนำเสนอข่าวในท้องถิ่นของหนังสือพิมพ์ศรีราชาเช่นนี้ แสดงให้เห็นเป็นอย่างดีว่าหนังสือพิมพ์ศรีราชามีกรอบพื้นที่ในการทำงาน และมีการกำหนดวาระข่าวสารอย่างชัดเจน ซึ่งได้สอดคล้องกับ

แนวคิดเรื่องหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของ สุภา สิริमानนท์ (2528, น. 36) ในข้อที่ว่าหน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น คือการทำหน้าที่เสนอคำบอกข่าวสารในท้องถิ่นของตนโดยเฉพาะ

ในด้านการจัดลำดับความสำคัญของข่าวสารนั้น หนังสือพิมพ์ศรีราชายังให้ความสำคัญกับปัญหาในท้องถิ่น เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโรงงานและเรือเดินทะเลปล่อยน้ำเสียและสารพิษลงในทะเลแหลมฉบัง จนทำให้น้ำทะเลและหาดทรายบริเวณแหลมฉบังอยู่ในสภาพที่วิกฤติ หนังสือพิมพ์ศรีราชาได้นำเสนอข่าวนี้อย่างละเอียด จนกระทั่งปัญหานี้ได้รับการแก้ไขจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และส่งผลหนังสือพิมพ์ศรีราชาได้รับรางวัล ข่าวท้องถิ่นยอดเยี่ยม ประจำปี 2542 จากสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

ผลการศึกษาเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ศรีราชายังแสดงให้เห็นอีกด้วยว่า หนังสือพิมพ์ศรีราชาได้ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้กับชุมชน โดยการเปิดคอลัมน์จดหมายถึงบก. และมีการติดตามปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเพื่อนำมาเสนอเป็นข่าวหน้า 1 อยู่เสมอ เช่น กรณีปัญหาการขาดแคลนน้ำประปาของประชาชนในเขตศรีราชา หนังสือพิมพ์ศรีราชาได้นำเสนอข่าวในเรื่องนี้เป็นข่าวหน้า 1 และได้แสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งชี้ให้เห็นทางออกของปัญหาเรื่องน้ำประปาในบทนำของหนังสือพิมพ์ศรีราชาอีกด้วย และเมื่อมีความคืบหน้าในการแก้ปัญหา หนังสือพิมพ์ศรีราชาก็ได้นำเสนอให้ประชาชนได้รับทราบ ซึ่งเป็นความจริงที่ต้องยอมรับว่า หนังสือพิมพ์ส่วนกลางและสื่อส่วนกลางนั้น ต่างไม่มีพื้นที่เพียงพอในการนำเสนอข่าวสารของท้องถิ่นศรีราชาได้ทั้งหมด ดังนั้นการที่หนังสือพิมพ์ศรีราชามุ่งเน้นที่จะทำหน้าที่พูดแทนประชาชนเช่นนี้ ได้แสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ศรีราชาได้ทำหน้าที่ของสื่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง

นอกจากนั้น หนังสือพิมพ์ศรีราชายังทำหน้าที่อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นอีกหน้าที่หนึ่งของสื่อมวลชนท้องถิ่น ประเพณีกองข้าวของอำเภอศรีราชาเป็นตัวอย่างหนึ่งของการทำหน้าที่นี้ของหนังสือพิมพ์ศรีราชา โดยหนังสือพิมพ์ศรีราชาไม่เพียงช่วยเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับประเพณีกองข้าวเท่านั้น ภาพข่าวกิจกรรมของงานประเพณีกองข้าวยังได้รับการตีพิมพ์ในหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์ศรีราชาอีกด้วย ซึ่งรูปภาพนั้น มีขนาดใหญ่ถึง 1 ใน 4 ของพื้นที่ข่าวหน้า 1 ทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์ศรีราชาให้ความสำคัญกับงานประเพณีของท้องถิ่นมากเพียงไร

อีกหน้าที่หนึ่งของสื่อมวลชนท้องถิ่นที่หนังสือพิมพ์ศรีราชาปฏิบัติมาโดยตลอด คือการทำหน้าที่เป็นหมาเฝ้าบ้าน คอยปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน จะเห็นได้จากการที่หนังสือพิมพ์ศรีราชามักมีการนำเสนอข่าวเพื่อตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองอยู่เสมอ โดยเฉพาะการนำภาษีของประชาชนไปใช้อย่างไม่คุ้มค่า เช่น กรณีการนำเสนอข่าวเพื่อคัดค้านการนำคณะผู้บริหารของ

เทศบาลเมืองศรีราชาไปดูงานต่างประเทศ เนื่องจากมีชื่อคนกวาดถนนร่วมคณะไปด้วย ซึ่งหนังสือพิมพ์ศรีราชาได้ต่อสู้ในเรื่องนี้มาโดยตลอด ถึงแม้การคัดค้านของหนังสือพิมพ์ศรีราชาต่อกรณีดังกล่าวจะไม่ประสบผลสำเร็จทุกครั้ง แต่การแสดงออกซึ่งความคิดเห็นเช่นนี้เป็นสิ่งยืนยันถึงจุดยืนในการทำหน้าที่เป็นผู้ปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งส่งผลให้ภาพลักษณ์ของหนังสือพิมพ์ศรีราชาในสายตาผู้อ่านนั้น ไม่ได้เป็นหนังสือพิมพ์ที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น แต่เป็นภาพลักษณ์ของผู้รักษามลประโยชน์ของประชาชน เป็นเสมือนผู้ทำหน้าที่ฝ่ายค้านขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ

ปัจจุบัน หนังสือพิมพ์ศรีราชายังคงทำหน้าที่หมาเฝ้าบ้านอย่างเข้มแข็ง มีการติดตามความไม่ชอบมาพากลในเรื่องต่าง ๆ เพื่อนำมาเสนอต่อผู้อ่านอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่โครงการศรีราชานครทำการถมลำรางสาธารณะเพื่อทำเป็นถนนในโครงการ หรือการแสพยศความไม่โปร่งใสในการบริหารงานในท่าเรือแหลมฉบัง ซึ่งเป็นที่รู้กันดีว่า ผู้ทำหน้าที่นี้ย่อมมีความเสี่ยงต่อชีวิตสูง แต่หนังสือพิมพ์ศรีราชาก็ได้แสดงให้เห็นว่าไม่มีความเกรงกลัวต่ออิทธิพลมืดใด ๆ

ในขณะเดียวกัน หนังสือพิมพ์ศรีราชายังได้มีการกำหนดกรอบจริยธรรมในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนเอาไว้ด้วย โดยหนังสือพิมพ์ศรีราชามีนโยบายที่แน่วแน่ว่า หนังสือพิมพ์ศรีราชาจะไม่มีการเรียกร้อยเงินอุดหนุนหนังสือพิมพ์ หรือขอให้ผู้ใดมาลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ศรีราชาอย่างเด็ดขาด เมื่อมีการจัดงานเลี้ยงฉลองในวาระต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ศรีราชาก็จะไม่มีการแจกซองเพื่อเรียกร้อยเงินทอง ประการสำคัญ หนังสือพิมพ์ศรีราชาจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเงินสินบนโดยเด็ดขาด เพื่อไม่ให้เกิดการเป็นบุญคุณที่ต้องมาตอบแทนกันภายหลัง

ในส่วนการทำหน้าที่ของบุคลากรของหนังสือพิมพ์ศรีราชานั้น ก็มีลักษณะเหมือนการสวมหมวก 2 ใบ เช่นเดียวกับนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับอื่น ๆ คือบุคลากรของหนังสือพิมพ์ศรีราชานั้น นอกจากจะเป็นผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ศรีราชาแล้ว ก็ยังทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวให้กับหนังสือพิมพ์ส่วนกลางด้วย แต่การสวมหมวก 2 ใบเช่นนี้ ไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ศรีราชาแต่อย่างใด เนื่องจากหนังสือพิมพ์ศรีราชามีกรอบการทำงานที่ชัดเจนสำหรับให้บุคลากรของหนังสือพิมพ์ปฏิบัติตามอยู่แล้ว หมวกใบที่ 2 หรือการทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวให้หนังสือพิมพ์ส่วนกลางกลับเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรของหนังสือพิมพ์ที่จะได้เรียนรู้การทำข่าวให้รอบด้านมากขึ้น เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ในอาชีพให้กับบุคลากรเอง

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่น่าสนใจประเด็นหนึ่งก็คือ การสวมหมวกใบที่ 3 ของบุคลากรของหนังสือพิมพ์ศรีราชา เพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ศรีราชา บุคลากรของหนังสือพิมพ์ศรีราชาไม่อาจสวมหมวกเพียง 2 ใบได้อีกต่อไป ต้องสวมหมวกใบที่ 3 ด้วย นั่นคือ ต้องมีอีกอาชีพ

หนึ่งมาเสริมเพื่อให้มีรายได้เพียงพอ เนื่องจากผลการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ศรีราชานั้น แม้จะไม่ประสบปัญหาการขาดทุน แต่ก็อยู่ได้ในภาวะที่พอมีกำไรบ้างเท่านั้น

อีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์ศรีราชาอยู่รอดมาได้จนถึงทุกวันนี้ คือการปรับการทำงานของหนังสือพิมพ์ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป การเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองเป็นสาเหตุหนึ่งของการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ศรีราชา ในอดีตนั้นการเมืองในชลบุรียังไม่มีลักษณะผูกขาดโดยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หนังสือพิมพ์ศรีราชาในสมัยนั้นก็ไม่เคยตีพิมพ์รูปของผู้มีอิทธิพลเลย เพื่อแสดงออกเป็นนัยยะว่าหนังสือพิมพ์ศรีราชาไม่ได้อยู่ใต้อิทธิพลของผู้ใด แต่ในปัจจุบันนั้น การเมืองในจังหวัดชลบุรีเป็นการเมืองแบบผูกขาด ทุกอย่างขึ้นอยู่กับ นายสมชาย คุณปลื้ม หรือ กำนันเป๊าะเพียงคนเดียว การบริหารงานในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ล้วนจัดการโดยคนที่มาจากชุมของกำนันเป๊าะทั้งสิ้น ด้วยเหตุที่หนังสือพิมพ์ศรีราชาต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบการเมืองที่ผูกขาดเช่นนี้ ทำให้หนังสือพิมพ์ศรีราชาต้องมีการปรับตัวในการทำงานให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป เช่น มีการตีพิมพ์รูปของกลุ่มอิทธิพลเหล่านั้นบ้าง เขียนแซวบ้าง ในขณะเดียวกัน ก็ต้องมีการผูกมิตรกับกลุ่มอิทธิพลบ้างเพื่อให้ได้ข่าวการเมืองท้องถิ่นในเชิงลึกมานำเสนอต่อผู้อ่าน เพื่อให้หนังสือพิมพ์ศรีราชาเป็นหนังสือพิมพ์ที่ไม่ตกข่าว

นอกจากนั้น หนังสือพิมพ์ศรีราชาต้องเพิ่มความระมัดระวังในการนำเสนอข่าวให้มากขึ้น เพื่อไม่ให้กลุ่มการเมืองเหล่านั้นเข้าใจว่าหนังสือพิมพ์ศรีราชาเป็นปฏิปักษ์กับตน เพราะจะทำให้หนังสือพิมพ์ขาดแหล่งข่าววงใน เมื่อไม่มีข่าววงในแบบลึกๆ แล้ว ก็เท่ากับว่าหนังสือพิมพ์ศรีราชาตกข่าว ความน่าสนใจของเนื้อข่าวก็จะหมดไป นอกจากนี้กลุ่มการเมืองอาจใช้อำนาจบีบบังคับ หรือกลั่นแกล้งผู้สนับสนุนหนังสือพิมพ์ศรีราชา ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่อาจอยู่รอดได้ ข่าววงในแบบลึกๆ แล้วหนังสือพิมพ์ศรีราชาจะไม่ได้ กลายเป็นหนังสือพิมพ์ที่ตกข่าว ซึ่งจะส่งผลให้ความสนใจในด้านเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ศรีราชาหมด นอกจากนี้กลุ่มการเมืองเหล่านั้นอาจใช้อำนาจการเมืองในท้องถิ่นที่มีอยู่เข้ามาบีบ หรือกลั่นแกล้งผู้สนับสนุนของหนังสือพิมพ์ศรีราชาเพียงเท่านี้หนังสือพิมพ์ศรีราชาก็อยู่ไม่รอดแล้ว

อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์ศรีราชาต้องมีการปรับแนวทางหรือวิธีการทำงาน คือการที่ต้องถูกฟ้องร้องทางกฎหมายจากการเสนอข่าว หนังสือพิมพ์ศรีราชามีประสบการณ์ถูกฟ้องร้องโดยผู้บริหารท่าเรือแหลมฉบัง แม้ว่าข่าวที่นำเสนอไปนั้นจะเป็นความจริง แต่หนังสือพิมพ์ศรีราชาก็โดนฟ้องร้อง ซึ่งการถูกฟ้องร้องครั้งนี้นับเป็นบทเรียนราคาแพงที่หนังสือพิมพ์ศรีราชาต้องจดจำ ปัจจุบันหากมีการนำเสนอข่าวในลักษณะการเปิดโปงความไม่ชอบมาพากล

หนังสือพิมพ์ศรีราชาจะจัดพื้นที่ให้อีกฝ่ายหนึ่งได้ชี้แจงด้วย ทั้งนี้ เพราะลดการเสียเวลาในการไปศาล

ดังนั้น ความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ศรีราชานั้น เป็นความอยู่รอดจากการที่หนังสือพิมพ์ศรีราชาต้องปรับตัวให้เข้ากับการทำงานในระบบการเมืองที่ผูกขาด แตกต่างกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับอื่น ๆ ที่ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดจากการที่ยอดขายไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งประเด็นในเรื่องของเศรษฐกิจนี้ นับว่าหนังสือพิมพ์ศรีราชามีความได้เปรียบจากการที่ตั้งอยู่ในชัยภูมิที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจในระดับที่สูงมากของภาคตะวันออก ประกอบกับขนาดของเมืองศรีราชาที่ใหญ่พอที่จะทำให้มีเรื่องราวในปริมาณที่จะสามารถนำเสนอได้อย่างต่อเนื่อง และด้วยชัยภูมิที่ตั้งของเมืองศรีราชานี้เอง ทำให้มีผู้สนับสนุนจากภาคเอกชนจำนวนมาก โดยเฉลี่ยประมาณ 5 หน้า ต่อ 1 ฉบับ ซึ่งเงินสนับสนุนจากภาคเอกชนนี้ทำให้หนังสือพิมพ์ศรีราชาสามารถดำเนินกิจการมาได้ยาวนานกว่า 30 ปี

สำหรับสื่อส่วนกลางที่ประชาชนในเขตศรีราชาสามารถเปิดรับได้นั้น ก็เห็นได้ชัดเจนว่าไม่มีพื้นที่มากเพียงพอที่จะนำเสนอข่าวสารของท้องถิ่นศรีราชาได้ทั้งหมด ส่วนสื่ออื่น ๆ ในท้องถิ่นนั้น แม้จะมีความได้เปรียบหนังสือพิมพ์ศรีราชาในเรื่องของความถี่ในการนำเสนอ แต่การที่สื่อเหล่านั้นได้กำหนดบทบาทในการทำหน้าที่สื่อมวลชนในท้องถิ่นโดยเน้นไปในเรื่องของความบันเทิงและการโฆษณาประชาสัมพันธ์เท่านั้น ทำให้หนังสือพิมพ์ศรีราชาซึ่งทำหน้าที่สื่อท้องถิ่นที่แท้จริงสามารถสร้างจุดขายที่แตกต่างจากคู่แข่งได้ ซึ่งการทำหน้าที่ของสื่อท้องถิ่นทั้งหมดรวมทั้งการปรับตัวในการทำงานของหนังสือพิมพ์ศรีราชา ทำให้ภาพของหนังสือพิมพ์ศรีราชาในสายตาผู้อ่านนั้น เป็นภาพของหนังสือพิมพ์ที่ปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน เสนอข่าวเคียงข้างประชาชนอย่างไม่เปลี่ยนแปลง

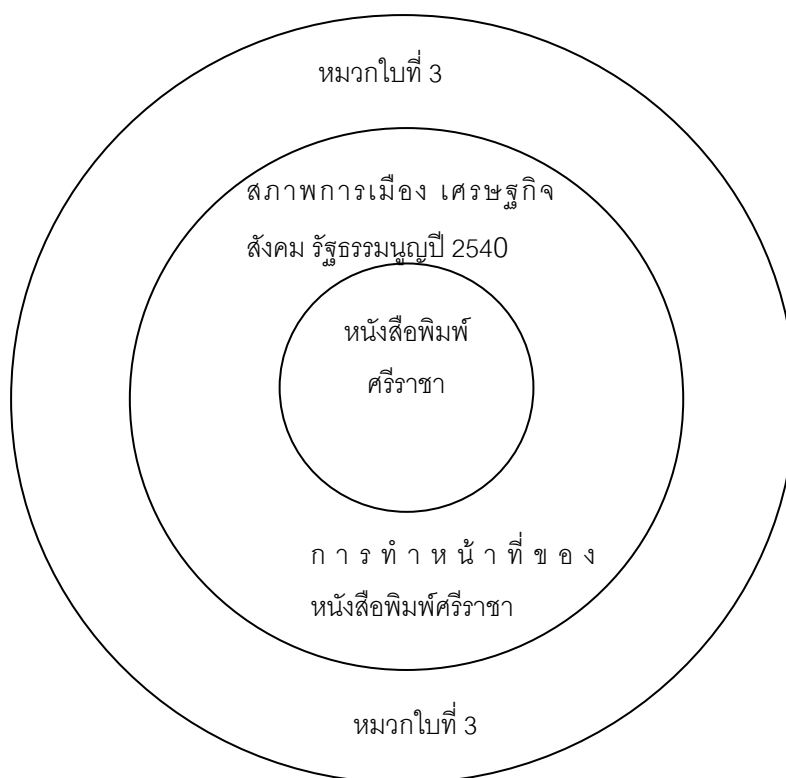
แม้ว่าการเกิดขึ้นของหนังสือพิมพ์ศรีราชาเมื่อ 30 ปีที่ผ่านมา นั้น จะไม่ได้เกิดมาจากความต้องการของคนศรีราชาในขณะนั้นอย่างแท้จริง แต่มาจากการคิดของสมพงษ์ สมวงษ์ เพียงผู้เดียว แต่ด้วยการมีจุดยืนที่แน่วแน่ในการทำหน้าที่ของสื่อท้องถิ่น รวมทั้งการมีกรอบความคิดที่เข้าใจในแนวคิดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสามารถกำหนดบทบาทและหน้าที่ของตัวเองได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ศรีราชาได้รับการยอมรับและความชื่นชมจากกลุ่มผู้อ่านจนหนังสือพิมพ์ศรีราชาอยู่รอดได้ในโลกของวิชาชีพได้อย่างสง่างาม

อย่างไรก็ตาม การอยู่รอดในโลกของเศรษฐกิจแบบทุนนิยมปัจจุบันนั้น บุคลากรของหนังสือพิมพ์ศรีราชาทั้งหมด ต้องสวมหมวกใบที่ 3 เพื่อช่วยประคับประคองการดำเนินธุรกิจ

หนังสือพิมพ์ศรีราชาให้ไปได้ตลอดรอดฝั่ง ปัจจัยทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้เป็นเหตุผลหลักที่ทำให้หนังสือพิมพ์ศรีราชาสามารถอยู่รอดเพื่อเป็นสื่อของท้องถิ่นศรีราชาได้ต่อไป

แผนภาพที่ 6.1

แบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยแห่งความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ศรีราชา

ปัจจัยแห่งความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ศรีราชานั้น ปัจจัยภายในหมายถึงการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ศรีราชา ที่มีความเข้าใจในแนวคิดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นอย่างดี จึงส่งผลให้การทำงานของหนังสือพิมพ์ศรีราชานั้น เป็นการทำหน้าที่ของสื่อท้องถิ่นโดยเฉพาะ ซึ่งข่าวสารเรื่องราวที่ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์ศรีราชานั้น ต้องเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นศรีราชาโดยเฉพาะ

นอกจากนั้นหนังสือพิมพ์ศรีราชายังทำหน้าที่ในการปกป้องผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่นเป็นหลัก พร้อมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมสังคมที่ดีงามของท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ต่อไป ด้วยการทำ

หน้าที่เช่นนั้น จึงส่งผลให้กลุ่มผู้อ่าน เห็นควรที่จะเปิดรับหนังสือพิมพ์ศรีราชา เพราะมีการทำหน้าที่ของสื่อท้องถิ่นศรีราชาโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นการทำหน้าที่แตกต่างกับสื่อส่วนกลางอย่างชัดเจน

ส่วนปัจจัยทางการเมืองของจังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นการเมืองในระบบผูกขาดนั้น ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ศรีราชา ต้องปรับวิธีการนำเสนอข่าว คือเสนอข่าวให้รอบด้านมากขึ้น หากกลุ่มการเมืองในท้องถิ่นทำความดี ต้องมีการนำเสนอข่าวในด้านบวก ในขณะเดียวกันหากมีเรื่องไม่ชอบมาพากลเกิดขึ้น หนังสือพิมพ์ศรีราชาต้องเสนอข่าวในเรื่องนั้นด้วย แต่เพื่อเป็นการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเมืองที่เปลี่ยนไป และเพื่อเป็นการลดการฟ้องร้องทางกฎหมาย หนังสือพิมพ์ศรีราชาจะเว้นเนื้อที่ให้อีกฝ่ายที่โดนกล่าวหา นั้น ได้ชี้แจงด้วย

นอกจากนั้นปัจจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ของศรีราชานั้น ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ศรีราชา มีความอยู่รอด เพราะเป็นอำเภอที่มีความเจริญทางธุรกิจสูง นอกจากนั้นผลจากเกิดรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ที่ก่อให้เกิดสื่อท้องถิ่น เช่น วิฑูรย์ชุมชนนั้น ซึ่งในปัจจุบันวิฑูรย์ชุมชนในพื้นที่ศรีราชามักจะเน้นเรื่องราวไปในรูปแบบของความบันเทิงเท่านั้น ซึ่งเป็นการทำหน้าที่แตกต่างกับหนังสือพิมพ์ศรีราชาอย่างเห็นชัดเจน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คนศรีราชาเห็นความจำเป็นที่จะต้องเปิดรับหนังสือพิมพ์ศรีราชาต่อไป

แต่การดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ศรีราชานั้น เป็นการดำรงอยู่ของตามอุดมการณ์ของวิชาชีพเท่านั้น คือ อยู่ในสถานะระบอบตัวเองอยู่ได้ พอมีกำไรไม่ขาดทุน

แต่ปัจจัยอีกประการที่สำคัญของความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ศรีราชา ก็คือความอยู่รอดของบุคลากร ซึ่งชัดเจนว่า การสวมหมวกใบแรกของการเป็นผู้สื่อข่าวภูมิภาคให้กับหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง และ หมวกใบที่ 2 การเป็นผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ศรีราชานั้น ไม่สามารถส่งผลให้บุคลากรของหนังสือพิมพ์ศรีราชาอยู่รอดได้ เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีหมวกใบที่ 3 เข้ามาเกี่ยวข้อง คือ การมีอาชีพธุรกิจอื่นๆ เข้ามาช่วยในการประคับประคองชีวิตให้อยู่ในโลกทุนนิยมต่อไป

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาหนังสือพิมพ์ในท้องถิ่นอื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ที่มีการออกจำหน่ายเป็นรายวัน เพื่อที่จะดูเหตุผลในความอยู่รอดว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการทำหน้าที่สื่อในชุมชนเพิ่มเติม เช่น วิฑูรุมชน เพราะในอนาคตหากวิฑูรุมชน มีความชัดเจนในเรื่องของกฎหมายแล้ว อาจจะส่งผลให้การทำหน้าที่ของวิฑูรุมชนในอนาคตแตกต่างกับการทำหน้าที่ของวิฑูรุมชนในปัจจุบันได้